

Position paper Jeugdeducatiefonds Schoolmaaltijden

Inleiding

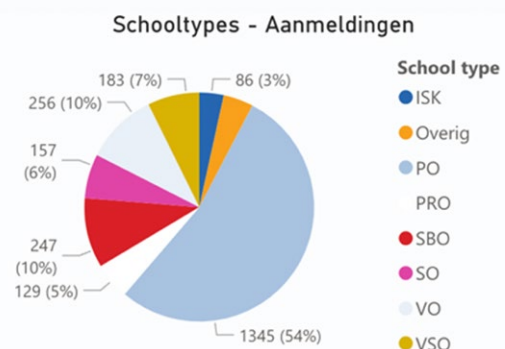
In september 2022 heeft uw Kamer met 125 stemmen voor, een motie aangenomen om extra te investeren in de Rijke Schooldag door geld vrij te maken voor het bieden van een maaltijd op school. Het programma is in maart 2023 gestart met als doel om te voorkomen dat kinderen met honger in de klas zitten en om kansengelijkheid te vergroten. Tevens fungeert het voor gezinnen als gerichte inkomensondersteunende maatregel. De uitvoering van het programma is een samenwerking tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), het Jeugdeducatiefonds (JEF) en het Rode Kruis (RK). Inmiddels doen ruim 2200 scholen mee, zo'n 80% van het totale aantal scholen in de doelgroep (ca 2700). Zo'n 355.000 leerlingen krijgen via het programma een maaltijd op school of thuis en hoeven dus niet met een lege maag in de klas te zitten. Het Programma Schoolmaaltijden biedt twee keuzes. Zo kunnen scholen kijken welke manier het beste past bij hun wensen, leerlingen en mogelijkheden. Het gaat hierbij om basisscholen en middelbare scholen waarvan minstens 30 procent van de leerlingen uit een gezin komt met een relatief laag inkomen. Ook alle speciaal onderwijsinstellingen mogen deelnemen aan het programma.

Bij aanmelding kunnen scholen kiezen uit:

1. Eten op school – de school organiseert dit zelf en ontvangt hiervoor een vergoeding. Dit loopt via het Jeugdeducatiefonds.
2. Hulp voor ouders/verzorgers door middel van een boodschappenkaart. Op die kaart staat geld waarmee zij zelf extra eten kopen voor hun kinderen die naar school gaan. Dit loopt via het Rode Kruis.

Van de deelnemende scholen hebben zo'n 1570 scholen (voor ca. 323.000 leerlingen) gekozen voor het organiseren van een maaltijd op school via het Jeugdeducatiefonds. Ongeveer 640 scholen hebben gekozen voor de boodschappenkaart via het Rode Kruis. Goed voor zo'n 32.000 leerlingen.

Van het totaal aantal scholen dat zich aangemeld heeft voor de route maaltijden op school bestaat 54% uit basisscholen. Ook het speciaal onderwijs is met in totaal 23 % (SO, VSO en SBO) een grote groep.

Grote betekenis voor scholen, kinderen en ouders

Wij merken als Jeugdeducatiefonds dat de maaltijden op school een grote impact hebben op zowel de scholen, de kinderen maar ook op de ouders. We hebben sinds de start van het programma gemerkt dat heel veel scholen tot op het bot gemotiveerd zijn om, op de manier die bij hen past, schoolmaaltijden aan te bieden. Leraren merken aan den lijve dat leerlingen gemotiveerder, geconcentreerder en energiever zijn. De ruim 2200 scholen die al meedoen zien dagelijks wat een enorm verschil deze maaltijd in het leven van kinderen maakt. Het verschil tussen kinderen die met buikpijn en misselijk van de honger in de klas zitten, en kinderen die met energie werken aan hun eigen ontwikkeling.

Ook uit het eerder door onderzoeksbureau KBA Nijmegen samen met de Wageningen

University & Research (WUR) in opdracht van OCW gedane [onderzoek](#) komt hetzelfde beeld naar voren. Zo stelt 84% van de scholen dat de kinderen met minder honger in de klas hebben en 79% dat het programma zorgt voor financiële verlichting voor gezinnen. Ook de effecten op gezond eten, de band tussen school en ouders en de sfeer in de klas is positief. Van de deelnemende scholen geeft 72% aan dat het programma geen effect heeft op effectieve onderwijstijd, 14% dat het een positief effect heeft, en slechts 7% een negatief effect. Ook geven scholen aan dat het samen eten voor sommige leerlingen een belangrijke leerervaring is. Scholen lopen over het algemeen tegen weinig knelpunten aan.

School als plek van vertrouwen

Als Jeugdeducatiefonds geloven wij in de cruciale rol van de school. Scholen hebben een unieke positie in het signaleren van armoede: leerkrachten zien kinderen dagelijks, spreken hun ouders en komen soms letterlijk achter de voordeur. Bovendien is de school voor gezinnen een vertrouwde plek. We zien de maaltijden op school juist ook in die relatie tussen school en ouders een positief effect heeft. De eerste plek waar armoede wordt opgemerkt is de school: een lege broodtrommel blijft niet onopgemerkt. Scholen zijn de vindplaats waar belemmeringen in de ontwikkeling van het kind vroegtijdig kunnen worden gesignaleerd. De school kent het kind en weet wat er nodig is om het kind de juiste ondersteuning te bieden. Juist daarom is het belangrijk dat het faciliteren van schoolmaaltijden via de school plaatsvindt. We zien dan ook in het onderzoek dat een flink deel van de scholen aangeeft dat de band tussen school en ouders is versterkt en dat ouders sneller vragen om hulp bij financiële problemen.

Zorg dat scholen regie houden en vertrouw de school

De scholen hebben laten zien dat de uitvoering van dit programma bij hen in goede handen is: vertrouw dus de school. Een van de redenen dat scholen zo graag aan het programma meedoen is dat zij grote vrijheid hebben binnen de kaders om invulling te geven aan het programma. Zo kiest de ene school ervoor om ontbijt te doen, al dan niet in combinatie met fruit. De andere school kiest voor (warme) lunch met een tussendoortje in de ochtend, etc. Ook bij een (hopelijke) voorzetting van het programma vinden wij het van groot belang dat scholen de vrijheid en regie houden.

Maak het scholen nog wat makkelijker

Afgelopen jaar hebben wij er samen met OCW hard aan gewerkt om ervoor te zorgen dat de uitvoering van het programma voor scholen zo makkelijk mogelijk is; door hen goed te begeleiden, voorbeelden aan te reiken, en te proberen de financiële administratie steeds eenvoudiger vorm te geven.

Op sommige scholen kan de organiseerbaarheid van de maaltijden wat lastig zijn, in een tijd van leraren -en personeelstekorten. Des te indrukwekkender dat het zoveel scholen alsnog wel lukt en dat zij zo gemotiveerd zijn dit vorm te geven, omdat zij zien dat het zo nodig is voor hun leerlingen. Wel geven zij aan dat het erg zou helpen als er een klein stukje van het budget ook gebruikt zou mogen worden voor personeelskosten. Op dit moment is het zo dat als scholen externe leveranciers inschakelen de personeelskosten van de leverancier al in de prijs van het eten verwerkt zit. Als scholen zelf de maaltijden willen organiseren, wat vaak ook nog eens veel goedkoper is, mogen zij geen personeelskosten opvoeren. Het zou enorm helpen als scholen bijvoorbeeld de conciërge of ondersteunend personeel wat extra uren zouden kunnen betalen zodat de maaltijden georganiseerd kunnen worden.